

ევროპული გაცვლითი და ტრენინგის პროგრამები ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში

ნინო კუპრაშვილი, სტუ-ს აკადემიური დოქტორი

XX

უმაღლესი განათლება ევროპაში გამოირჩევა მაღალი აკადემიური სტანდარტებით, ევროპული უმაღლესი სასწავლებლების დიპლომები მთელ მსოფლიოშია აღიარებული. ევროკავშირის წარმომადგენლობა საქართველოში უდიდეს ყურადღებას უთმობს განათლების სისტემის განვითარებას ჩვენს ქვეყანაში და არ იშურებს ძალისხმევას ხარისხიანი საბაზისო განათლების ხელშეწყობისთვის. ძირითადი ყურადღება ეთმობა ხარისხის საკითხებს, პროფესიულ და უმაღლეს განათლებას.¹

ახალი საგანმანათლებლო სისტემის ჩამოყალიბება საქართველოში აქტუალური სადისკუსიო თემაა. მასთან დაკავშირებით, საერთაშორისო კვალიფიკაციის მქონე მეცნიერები და პოლიტიკოსები განსხვავებულ მოსაზრებებს გამოთქვამენ. საერთაშორისო საგანმანათლებლო სისტემის ქართულ სინამდვილეში ასახვასთან დაკავშირებით ბევრი საინტერესო კითხვა რჩება.

ქვეყნის განვითარება მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული მის სამეცნიერო პოტენციალზე, თანამედროვე ტექნიკის ათვისების უნარზე, მაღალკვალიფიციური კადრების არსებობაზე, საერთაშორისო თანამეგობრობაში ქვეყნის კონკურენტუნარიანობაზე. სწორედ ამიტომ, განათლების სისტემის ეფექტური ფუნქციონირება და მართვა მეტად საპასუხისმგებლო საქმეა. სახელმწიფოს წარმატების გარანტი განათლების პრიორიტეტულობა იქნება.

საქართველოში განათლების მხარდასაჭერად ევროკავშირი სხვადასხვა მეთოდს მიმართავს. გამოიყოფა კონკრეტული პროექტები განათლების სექტორის მდგრადობისთვის და სახელმწიფო ბიუჯეტის პირდაპირი დახმარებისთვის. საქართველოში ევროკავშირი განათლების სფეროს ორი საშუალებით აფინანსებს: ევროპის სამეზობლო და პარტნიორობის ფორმების მეშვეობით ხდება საგანმანათლებლო პოლიტიკის განხორციელება ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე; თემატური პროგრამის - „ინვესტირება ადამიანებში“ - ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ხარისხიანი საბაზისო განათლების მიწოდებას სირთულეების მქონე ბავშვებისთვის, ასევე, პროფესიული განათლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების შესაძლებლობების გაზრდას.²

ევროკავშირი სხვადასხვა ქვეყანაში, და მათ შორის

საქართველოში, ბევრ საერთაშორისო გაცვლით პროექტს ახორციელებს. გვინდა ყურადღება გავამახვილოთ რამდენიმეზე, ესენია „ერაზმუს მუნდუსი“, „ტემპუსი“, ჟან მონეს პროგრამა – „გავეცნოთ ევროპული ინტეგრაციას“, „ახალგაზრდობა მოქმედებს“, ევროკავშირის სტუმრის პროგრამა.

ერაზმუს მუნდუსი (2009-2013) უმაღლესი განათლების სფეროში თანამშრომლობისა და მობილურობის პროგრამაა. მისი მიზანია ადამიანებსა და კულტურებს შორის ურთიერთგაგების ხელშეწყობა მესამე ქვეყნებთან, მათ შორის საქართველოსთან თანამშრომლობის გზით. ამასთან, მას წვლილი შეაქვს ადამიანური რესურსების განვითარებაში და საერთაშორისო თანამშრომლობაში უმაღლესი განათლების დაწესებულებებს შორის მესამე ქვეყნებში, ევროკავშირსა და ამ ქვეყნებს შორის მობილურობის გაზრდის გზით. ერაზმუს მუნდუსის პროგრამა 3 სხვადასხვა აქტივობისგან შედგება, რომლებსაც აღმასრულებელი სააგენტო ხელმძღვანელობს.

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები ახორციელებენ ერთობლივ სამაგისტრო პროგრამებს ან ქმნიან უწყებათაშორისი თანამშრომლობის **საპარტნიორო ურთიერთობებს** ევროპასა და მესამე ქვეყნების უნივერსიტეტებს შორის, ესენია ერაზმუს მუნდუსის განსაკუთრებული ხარისხის ერთობლივი პროექტები ბაკალავრიატისა (Action I A) და სადოქტორო (Action I B) დონეზე, ამ პროგრამებში მონაწილეობისთვის, სტიპენდიების ჩათვლით.

ცალკეულ სტუდენტებს, **მკვლევრებსა და უნივერსიტეტის თანამშრომლებს**, რომლებსაც სურთ სწავლა ან კვლევა ერაზმუს მუნდუსის პროგრამებში, ამის კარგი საშუალება ეძლევათ. ერაზმუს მუნდუსის პარტნიორობა ევროკავშირსა და მესამე ქვეყნის უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის გულისხმობს სტიპენდიების მობილურობისთვის ყველა აკადემიურ დონეზე (Action 2). **ერაზმუს მუნდუსის პარტნიორობამ ჩაანაცვლა ერაზმუს მუნდუსის თანამშრომლობის ფანჯარა.**³ (განათლება ევროპაში;⁴ ევროკავშირის სამაგისტრო პროგრამა⁵).

ევროპის უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა ხდება ისეთი პროექტების საშუალებით, რომლებიც ევროპის, როგორც საგანმანათლებლო არეალის, მიმზიდველობას უწყობს ხელს. ესაა განვითარების პროექტები, რომელთა მიზანია ევროპის უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მიმზიდველობის, იმიჯის ამაღლება მთელ მსოფლიოში. იქმნება უამრავი შესაძლებლობა, რომლებიც აქტიურობის სტიმულს აძლევს პარტნიორ ქვეყნებს (იგულისხმება სადოქტორო სტიპენდიები, მეტი აქცენტის

¹ http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9Bs08IiRZCj:eeas.europa.eu/delegations/georgia/eu_georgia/tech_financial_cooperation/instruments/education_and_training/index_ka.htm+%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%9E%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98+%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A6%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%98+%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%97%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=ge

² იქვე

³ http://eacea.ec.europa.eu/extcoop/results/2007/documents/project_fact_sheet_lot_5.pdf

⁴ <http://ec.europa.eu/education/study-in-europe/>

⁵ <http://www.mastersportal.eu/>

გადატანა ხარისხის უზრუნველყოფაზე, სტუდენტების/დოქტორების დასაქმების პერსპექტივები და ა.შ.).

სამაგისტრო კურსები და ერთობლივი სადოქტორო პროგრამები ყოველწლიურად ცხადდება.

ტემპუსი ევროკავშირის პროგრამაა, რომელიც ეხმარება აღმოსავლეთ ევროპის, ცენტრალური აზიის, დასავლეთ ბალკანეთისა და ხმელთაშუაზღვის რეგიონის პარტნიორ ქვეყნებს თანამშრომლობის პროექტების საშუალებით საუნივერსიტეტო უმაღლესი განათლების სისტემის მოდერნიზებაში. ტემპუსი ითვალისწინებს პარტნიორი ქვეყნების აკადემიური წრეების თანამშრომლობას ევროპულ უნივერსიტეტებთან, რაც გულისხმობს გამოცდილების გაზიარებას განათლებაში ევროპული სტანდარტების სფეროში, საბაზრო ეკონომიკის შესაბამისი საგანმანათლებლო დღის წესრიგის და პროგრამების შემუშავებას, თანამედროვე ლიტერატურის შექმნას, მასწავლებელთა უნარ-ჩვევების ამაღლებაზე გამიზნული ტრენინგების ჩატარებას, სტუდენტთა სწავლას უცხოეთში, უნივერსიტეტების მართვის გაუმჯობესებას, საუნივერსიტეტო რეფორმას, ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებასა და განვითარებას, უნივერსიტეტის არააკადემიური თანამშრომლების მომზადებას.¹

ტემპუსის საშუალებით ფინანსდება ორი ტიპის საქმიანობა: ერთობლივი პროექტები, რომელთა მიზანია უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მართვის გაუმჯობესება ან აკადემიური პროგრამების დახვეწა; ასევე, სტრუქტურული ღონისძიებების განხორციელება, რომელთა მიზანია უმაღლესი განათლების სისტემების ხარისხისა და მათი საჭიროების გაზრდა და ევროკავშირში მიმდინარე პროცესებთან მათი კონვერგენცია.

დღეისათვის ქართული უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მონაწილეობით ტემპუსის ექვსი პროექტი მიმდინარეობს. მათი საერთო ბიუჯეტი 3.3 მლნ ევროს აღემატება. ამ პროექტებში 10 ქართული უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებაა ჩართული – სამი მათგანი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი) ერთდროულად ორ პროექტშიც კი მონაწილეობს. ტემპუსის დღევანდელ პროექტებში მხოლოდ ორი რეგიონული – თელავისა და ქუთაისის – უნივერსიტეტებია ჩართული.

ჟან მონეს პროგრამა – გავრცნოთ ევროპულ ინტეგრაციას. ჟან მონეს პროგრამა ხელს უწყობს ევროპული ინტეგრაციის სწავლებას, მის კვლევას უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, მსოფლიო მასშტაბით. ჟან მონეს პროგრამა, დაწყებისთანავე, აკადემიური ავტონომიისა და დამოუკიდებლობის მტკიცე პრინციპის პატივისცემაზე დაყრდნობით ხორციელდება. იგი სამ ძირითად აქტივობას მოიცავს:

ჟან მონეს აქტივობა (ევროპული ინტეგრაციის შესახებ უნივერსიტეტის ღონის პროექტების მხარდაჭერა) მოიცავს ჟან მონეს კათედრების, ცენტრების, მოდულების შექმნასა და საინფორმაციო და კვლევითი ღონისძიებების განხორციელებას, ევროპული ინტეგრაციის მცოდნე პროფესორთა და მკვლევართა აკადემიური ასოციაციების

შექმნის ჩათვლით. ჟან მონეს პროექტების შერჩევა აკადემიური ღირსებების მიხედვით ხდება. აღსანიშნავია, რომ ეს შერჩევა დამოუკიდებელი პროფესიონალების მიერ საკმაოდ მკაცრად მიმდინარეობს.

ხდება მხარდაჭერა ექვსი აკადემიური ინსტიტუტისა, რომელთა ინტერესს ევროპული კვლევა წარმოადგენს, ესენია: ევროპის კოლეჯი, ევროპის საინფორმაციო ინსტიტუტი, სახელმწიფო ადმინისტრირების ევროპული ინსტიტუტი, ევროპული სამართლის აკადემია, ევროპული კვლევის საერთაშორისო ცენტრი, განათლებაში სპეციალური საჭიროებების ევროპული სააგენტო. ამ ექვს დაწესებულებას არ სჭირდება დაფინანსების მოთხოვნა, რადგან ისინი ევროპარლამენტისა და ევროკავშირის საბჭოს მიერ მთელი არსებობის განმავლობაში სწავლის პროგრამაში არიან ჩართულნი.

მნიშვნელოვანია ევროპული მასშტაბის მქონე ასოციაციების დახმარება, რომლებიც აქტიურად არიან ჩართულნი განათლებასა და ტრენინგში ევროპის დონეზე. ეს ევროპული ასოციაციები, სულ მცირე, ერთ წევრ ქვეყანაში მაინც უნდა მოქმედებდნენ. მათ შესარჩევად ყოველწლიურად სპეციალური კონკურსები ცხადდება.²

ევროკავშირის წარმომადგენლობა ხელს უწყობს ქართულ უნივერსიტეტებს, მონაწილეობა მიიღონ ამ ინიციატივებში ორმხრივი სარგებლის მიღების მიზნით.³

„ახალგაზრდობა მოქმედებს“. ევროკავშირის პროგრამა „ახალგაზრდობა მოქმედებს“ ახალგაზრდებისთვისაა შემუშავებული. მისი მიზანია აქტიური ევროპელი მოქალაქის ჩამოყალიბების მხარდაჭერა, ახალგაზრდა ევროპელებს შორის სოლიდარობისა და ტოლერანტობის ხელშეწყობა და მათი ჩართვა ევროპის მომავლის განსაზღვრაში. პროგრამა ხელს უწყობს მობილურობას ევროპის შიგნით და მის საზღვრებს გარეთ, არასამთავრობო განათლებასა და ინტელექტუალურ დიალოგს; ის ხელს უწყობს ყველა ახალგაზრდას, მიუხედავად განათლების, სოციალური და კულტურული ცენზისა, მონაწილეობა მიიღონ ევროკავშირის მომავლის განსაზღვრაში. პროგრამა ყველას მონაწილეობას ითვალისწინებს. ყოველწლიურად, ათასობით განაცხადი შედის პროგრამაში ფინანსური დახმარების მისაღებად. საუკეთესო პროექტის გამოსავლენად შერჩევის პროცესი იმართება.⁴

აღმოსავლეთის პარტნიორობის ფანჯარა ახალგაზრდებისთვის არის თანამშრომლობის ახალი შესაძლებლობები მომავალი თაობისთვის.⁵

ევროკავშირის სტუმრის პროგრამა (EUIP) შესაძლებლობას აძლევს ევროკავშირის არაწევრი ქვეყნების ახალგაზრდა ლიდერებს, რომლებსაც ევროკავშირისადმი პროფესიული ინტერესი აქვთ, ეწვიონ ევროკავშირის ინსტიტუტებს და როგორც ინდივიდუალური სტუმრები, გაეცნონ ევროპის პარლამენტისა და ევროკომისიის მუშაობას. პროგრამა 25-იდან 45 წლამდე ადამიანების-

² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc88_en.htm

³ http://eacea.ec.europa.eu/llp/jean_monnet/jean_monnet_en.php

⁴ http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm

⁵ http://eeas.europa.eu/delegations/georgia/documents/news/eapyouthwindow2012_01_en.pdf

¹ http://ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/tempus_en.htm

თვისაა გამიზნული (მაგალითად, ესენი შეიძლება იყვნენ ახალგაზრდა პოლიტიკოსები, საგარეო ურთიერთობების სპეციალიზაციის მქონე ჟურნალისტები, აკადემიური წრეების წარმომადგენლები, რომელთა სპეციალიზაცია ევროკავშირი და საერთაშორისო ურთიერთობებია. პროგრამა მგზავრობისა და ცხოვრების ხარჯებს ანაზღაურებს).

საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემა ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცეზეა ორიენტირებული. ბოლონის პროცესში გაწევრიანებით საქართველოს განათლების სისტემა ერთიანი ევროპული საგანმანათლებლო სივრცის შემადგენელი ნაწილი გახდა. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სფეროში რეფორმების აუცილებლობა განპირობებულია მრავალი გარემოებით, მათ შორის, გლობალიზაციის შეუქცევადი პროცესებით. განვითარების ახალი სტადია საინფორმაციო ეპოქის სახით სულ უფრო ახალ მოთხოვნებს აყენებს საგანმანათლებლო სისტემის წინაშე. სწორედ ამიტომ, საჭიროა ახალი პრიორიტეტების განსაზღვრა, რესურსების კონცენტრირება პრიორიტეტულ მიმართულებებზე და ა.შ..

განათლების და კერძოდ უმაღლესი განათლების რეფორმა საქართველოში ძლიერი და თანამედროვე სახელმწიფოს განვითარების აუცილებელი წინაპირობაა. ვინაიდან უმაღლეს განათლებას მნიშვნელოვანი ზემოქმედების მოხდენა შეუძლია საქართველოში ეკონომიკის განვითარებაზე, ევროკავშირი ხელს უწყობს უმაღლესი განათლების სექტორის მისაწვდომობის გაუმჯობესებას. 2006-2008 წლებში, უმაღლესი განათლების სისტემის შემდგომ განვითარებასა და რეგიონულ აკადემიურ ქსელში მის ინტეგრირებაში საქართველოს დასახმარებლად, 1,3 მილიონი ევრო გამოიყო.

SUMMARY

New educational system in Georgia is a quite actual issue. Qualified international scientists and politicians express different opinions thus indicating that this issue has not been solved by the international educational system yet.

Higher education in Europe offers high academic standards and the diplomas of European higher educational institutions are recognized all over the world as well. The European Union is implementing many projects in various countries, including Georgia.

The paper refers to several projects, such as: Erasmus Mundus, Tempus, Jean Monnet Program and European Integration, Youth in Action, European Union Visitors Program – EUVP. Inclusion in Bologna Process provides Georgia with more opportunities to participate in the European Programs.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, “სიახლეები განათლებასა და მეცნიერებაში”, 2008 წლის, ნოემბერი საქართველოს კანონი “უმაღლესი განათლების შესახებ”
2. საქართველოს უმაღლესი განათლების კვალიფიკაციის ჩარჩო, 31.VII.2009 წ.
3. კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპული სისტემა (ECTS) და დიპლომის დანართი სახელმძღვანელო, ლიკა ლლონტი
4. Е.Ф. Матвейчук «Инновации в образовании и болонский процесс. Международная научно-практическая конференция «Формирование профессиональной культуры специалистов XXI века в техническом университете». Санкт-Петербург.
5. Ilika Rlonti - Participation of Georgian Universities in Tempus Programme
6. <http://www.president.gov.by/press90315.html>
7. <http://www.bologna.spbu.ru/>